

Kričač 06

Časopis javnega zavoda RTV Slovenija • leto 38 • številka 06 • oktober 2009 • poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana

DAN 202

Naj ostane po starem?

Velikokrat smo polni besed, kadar govorimo o spremembah. Da so potrebne, dobrodošle, nujne, in oh in sploh. Da se mora naš odnos do dela spremeniti. Da sicer naredimo vse in še več v razmerah, kakršne so in podobno. Takšne ocene po navadi slišimo, ko se pogovarjamo glasno. Ko smo sami in tiho pa se zgodi nekaj neverjetnega. Sprememb ne vtekemo, niti ne poskušamo (vsaj v večini) vpeljati v delo, še manj o samih spremembah dejansko razmišljati. Pa naj bodo takšne, ki bi resnično prispevale k bolj kakovostnemu izdelku ali tiste, ki bi spremenile načine in oblike našega dela.

Pred nekaj dnevi sem se pogovarjal z enim izmed sodelavcev, ki mu običajno (ni še v navadi, da bi povedali na glas) vsi priznavamo veliko znanja in sposobnosti. Že ob srečanju se mi je zdelo, da je nekako potrta in brezvoljen. Zaupal mi je nekaj svojih težav in še najbolj pozoren sem bil na tiste, ki zadevajo njegovo delovno okolje. Priznal mi je, da dela manj kot zna in zmore, da ne opravlja niti tistega dela, ki naj bi izhajalo iz pogodbe o zaposlitvi, da ga njemu nerazumno nekako izključujejo iz delovnega procesa. In da je svojemu vodji to povedal precej glasno, pa se ni še nič spremenilo. Pritrdil sem mu, da je takšno stanje več kot le nevšečno, da gre lahko pri takšnem odnosu tudi za tako imenovani »mombing«, da se bo verjetno kmalu kaj spremenilo, da bodo šefi že...

Vnaprej je odkimaval z glavo, hiteč z besedami potrditi svojo negativno sliko o okolju v katerem dela. Poznam ga in vem, da ne skopari z besedami hvale, kadar gre za kakšen programski presežek, vem pa tudi, da njegovo oko in uho zaznata napake, ki jih običajni gledalec spregleda ali poslušalec ne sliši. In jezika ne špara. Še preden sva se pozdravila v slovo je navrgel, da v hiši zaposleni nismo pripravljeni na kakršnekoli spremembe, da raje na svoj ustaljen, največkrat lenoben način obdelujemo ustvarjene vrtičke, v katere ne spuščamo nikogar. Da pa bomo naredili vse, da do sicer potrebnih sprememb nikoli ne bi prišlo.

In črv me gloda. Ima prav?

Darko Koren

KRIČAČ je interni časopis javnega zavoda RTV Slovenija.
Ustanovitelj in izdajatelj: RTV Slovenija, Ljubljana, Kolodvorska 2
telefon: 01 475 25 97, e-mail: kričáč@rtvslo.si
Odgovorni urednik: Darko Koren
uredništvo: Nataša Segulin, Tatjana Pirc, Srečko Trglec, Darja Slokan,
Polonca Komar
Prelom: Ma3ca
Tisk: Tiskarna JANUS, naklada 2700 izvodov.
Rokopisov in fotografij ne vračamo. Prispevkov ne lektoriramo.
Redakcija smo zaključili: 13.10.2009
Fotografija na naslovnici: Styria
Avtor fotografije na naslovnici: Darko Koren

- 2   fotozapis
DAN 202
- 4-5   predlog PPN
PPN 2010 – čakajo zadnja usklajevanja
- 6-7   izobraževanje
Ustvarjalci in opazovalci, predstavljam vam K5.
- 8   satelit
TV Koper – Capodistria na satelitu
- 9   najboljši
Aktualen, kredibilen, izviren in kakovosten – Val 202, zmagovalec raziskave »TRUSTED BRAND«
Prišli - Odšli
- 10 -12   naša leta
Boris Ljubič
- 13   izobraževalni program TV
Šola pod fašizmom
- 14   radio, planinci
Program za mlade PRVEGA programa Radia Slovenija na Ptuj
MURA – ZLATOSREBRNA REKA
Izlet planincev RTV in Bazovice z Reke k izviru Mure
- 15   razvedrilo
- 16   razno
Nov avto...
In še vinska zanimivost ...

Pišite v Kričača!

Če imate izdelano mnenje o aktualnih zadevah, ali pa bi radi s kolektivom delili ostale zanimive dogodke in spoznanja, nam pišite.

Vaše prispevke bomo z veseljem objavili.

uredništvo

PPN 2010 – čakajo zadnja usklajevanja

Postopek priprave Programsko poslovnega načrta za leto 2010 se je začel pred poletjem z napovedjo novih oddaj in formatov, posebnih dogodkov v letu 2010 in Predlogom programske sheme. V juliju sta bila pripravljena okvirna napoved prihodkov in napoved finančnih okvirjev za delo. Izdan je bil priročnik za planiranje, ki vključuje tudi rokovnik za leto 2010. Enotam je bil posredovan v sredini julija v njem pa so zapisana pravila, po katerih so bile enote dolžne do 22. avgusta pripraviti finančni plan, plan kadrov, investicij in nabave.

Upošteva je prejete predloge enot je najprej potekalo usklajevanje kadrov, nato še finančnega dela plana 2010, je v uvodu dokumenta zapisal generalni direktor Anton Guzej. Za PPE TV, RC KP in RC MB sta bila izvedena že dva kroga usklajevanj. Z aktivnostmi za pripravo PPN 2010 bomo nadaljevali ter v skladu z rokovnikom finančni načrt pripravili do sredine oktobra 2009 ter ga posredovali v sprejem Nadzornem svetu.

Pri pripravi plana 2010 smo izhajali iz naslednjih predpostavk in znanih dejstev:

- Višina RTV prispevka se v 2010 ne bo spremenila; povečevali bomo število zavezancev, prav tako pa je razvidna rast 2 % zaradi učinka povečanja v 2009 na celo leto 2010.
- Zaradi realizacije večjih športnih projektov načrtujemo povečan obseg sredstev oglaševanja.
- Znižanje prihodkov na OZ zaradi zamika pri realizaciji najema digitalnega predvajanja s strani komercialnih televizij.
- Planirano število zaposlenih na dan 31. 12. 2009 je 1.952, kar pomeni 47 manj od stanja na dan 1. 1.2009.

- Upošteva je predlog Vlade RS sindikatom javnega sektorja in zmanjševanje števila zaposlenih v 2009 se višina obsega sredstev za plače v 2010 ne bo spremenila (ni nagrajevanja, regres ostaja v isti višini, ni napredovanje, ni odprave plačnih nesorazmerij). To pomeni, da sredstva za plače v 2010 ne bomo povečevali.

- Zaradi zahtevnih programskih projektov se povečuje obseg sredstev za športni program (Zimske olimpijske igre v Vancouvru, Svetovno nogometno prvenstvo v JAR) v višini 2,6 mio EUR.

- V naslednjem letu bo uveden prvi tematski kanal (kultura) na TV Slovenija.

- Iz razvojnih sredstev bomo financirali projekte na področju programske in kadrovske projekte ter posebej investicijske projekte in sicer iz sredstev prodaje obveznic RS in delnic Eutelsat Communications.

Do priprave predloga PPN za leto 2010 bodo nadaljevali aktivnosti na področju usklajevanja finančnega plana, produkcijskih in kadrovske kapacitet. Cilj je, da se z izboljševanjem delovnih procesov stroški poslovanja na enoto

programa zmanjšajo. Začeli pa bomo tudi s postopki za pripravo plana za 2011, ki bo skupaj s planom za 2010 pripravljen na nivoju javnega zavoda, je v uvodu predloga PPN zapisal generalni direktor.

RADIJSKI PROGRAMI 1. RADIO SLOVENIJA

Radio Slovenija je kljub veliki konkurenci komercialnih radijskih postaj, je zapisal v PPN direktor Radia Slovenija Vinko Vasle, ne samo obdržal vodilno vlogo, ampak se delež poslušalcev 1. in 2. radijskega programa v zadnjem letu in pol celo povečuje. To je seveda rezultat resnih profesionalnih prizadevanj radijskih novinarjev in urednikov, o čemer pričča tudi ena od zadnjih javnomnenjskih raziskav, ki po verodostojnosti informacij uvršča Radio Slovenija na drugo mesto v slovenskem prostoru in še tu zaostaja za prvo uvrščenim (gre za komercialni TV program) le za 0,2 odstotni točki.

To pa zagotovo ustvarjalce radijskih programov postavlja pred še večje izzive in naloge. Zato je prav, da opredelimo nekaj temeljnih ci-

ljev Radia Slovenije tudi v prihodnjem obdobju oz. v letu 2010.

Cilji:

- Ohranjanje sedanjega deleža poslušnosti vseh treh nacionalnih radijskih programov, kar je mogoče doseči
- s posodobitvijo informativnih radijskih oddaj – radiofonsko in vsebinsko (poročila na 1. in 2. radijskem programu)
- z doslednim vztrajanjem na še višji kakovosti govorne kulture (potreba po strokovnem spremljanju govora na radijskih programih, kar je tudi sklep programskega sveta)
- s povečanjem deležev glasbe na 1. (na 60 odstotkov) in na 2. programu (65 odstotkov) v letu 2010
- z ureditvijo slinosti 1. in 3. nacionalnega radijskega programa (tuneli!)
- v sodelovanju z glasbeno produkcijo in korpusi pomembno prispevati k novi produkciji resne in zabavne glasbe (koncerti, zgoščenke itn.)
- s povečanjem deleža arhivnih snemanj vsaj za 5 odstotkov v letu 2010, kar bo omogočila tudi nova investicija v Studio 26
- z nadaljevanjem urejanja digitalnega glasbenega radijskega arhiva (Mediateka) in s strokovno pripravo za digitalizacijo govornega dela arhiva
- z novimi radijskimi formati in
- s primernejšim, bolj doslednim uvrščanjem kulturno-umetniških dogodkov tako v informativne kot tudi v druge dele radijskih programov (poudarek na 1. in 2. programu)

TELEVIZIJSKI PROGRAMI

1. TELEVIZIJA SLOVENIJA

Osnutek PPN 2010 je pripravljen na podlagi strateških potreb TV Slovenija, ki se želi s širokim spektrom programov še utrditi kot najpomembnejši slovenski medij na celotnem narodnem ozemlju, tudi v zamejstvu.

Predlog sicer ni optimalen. Ob razraščanju tabloidne in pogosto banalne ponudbe komercialnih televizij, ki z globalizacijo pospešeno in uspešno pljuska v slovenski prostor, bi si na TV Slovenija želeli gledalcu ponuditi še več atraktivnih in hkrati kakovostnih vsebin, predvsem v osrednjih programskih pasovih, a smo, in v teh časih še dodatno, omejeni z denarnimi sredstvi. Zato je sedanjí osnutek kompromis programske želja in dejanskih razmer, ki so dodatnemu investiranju v program dokaj nenaklonjene. Delež sredstev RTV, ki je namenjen televiziji je primerjalno še vedno dokaj nizek, zato želimo uveljaviti načelo oz. tendenco, da se televizijski del RTV zavoda realneje oceni.

Znatno težavo in krnjenje naših ambicij pri sestavljanju plana predstavlja lansko povišanje plač, kjer vlada samo pri RTV-ju ni izpolnila dogovora o sofinanciranju povišanja; na koncu gre vse to v škodo programskega razvoja, kljub vsemu pa vsebuje načrt za prihodnje leto lepo število novosti; od novih oddaj s svežimi pristopi do igranih projektov, kjer TV Slovenija v zadnjih letih ob pešanju Filmskega sklada rešuje slovensko filmsko produkcijo.

Ker gledanost ni glavni imperativ javne televizije, čeprav je v številnih programih ob kakovosti zelo pomemben, je plan, podobno kot v letu 2009, naravnano na tista področja zlasti kulturno umetniških, izobraževalnih ter otroških in mladinskih vsebin, kjer TV Slovenija izpolnjuje primarno poslanstvo javnega medija.

Tudi letos, podobno kot v celotnem obdobju te vodstvene ekipe, predstavlja planirana sredstva za kulturno umetniške vsebine največji delež v finančnem razrezu. Ob zlonamernih in neresničnih navedbah glede financiranja kulturno umetniških programov, ki so se za potrebe političnih obračunavanj z vodstvom RTV pojavljale v nedavni medijski gonji, je ob predlogu plana za leto 2010 potrebno izpostaviti dejstvo, da že vsa leta načrtno povečujemo sredstva za kulturno umetniške vsebine, to načelo uveljavljamo tudi v programsko produkcijskem načrtu za leto 2010.

Program, ki je predstavljen v nadaljevanju, sledi javnemu poslanstvu, ki ga TV Slovenija izvaja vsak dan v svojih programih. Sledenje javnemu interesu pa v praksi pomeni zahtevno krmarjenje med raznolikimi legitimnimi dojemaji, kaj naj bodo prednostne programske vsebine. S strani vplivnih interesnih skupin ali posameznikov smo zato pogosto priča ekskluzivnem favoriziranju ožje programske zvrsti in obenem izključujočem odnosu, nerazumevanju in nepoznavanju druge programske ponudbe. Rešitev iščemo v smeri programskega in nazorskega pluralizma, kar je končni cilj, ki ga ni moč nikoli v celoti realizirati.

RTV Slovenija je bil zlasti v zadnjem letu pogosta tarča političnih napadov in političnih meril o naši programski uspešnosti. Politični pritiski, kot ga javni medij po prvih demokratičnih volitvah leta 1990 še ni bil deležen, seveda odpira polje konfliktnemu dojetanju našega delovanja, ki objektivno zmanjšuje ugled zavoda predvsem pa odpira temeljna vprašanja o avtonomiji javnega medija in stanju demokracije sploh. Tako kot v letu 2009 smo tudi tud plan za leto 2010 načrtovali kot avtonomen medij, ki je zavezan javnosti in ne tistemu delu politike, ki za javni zavod in njeno vodstvo uporablja prostaško govorico.

Programsko produkcijski načrt tako vsebuje povečan obseg vsebin znotraj uredništva kulturno umetniškega programa (posebna oddaja o knjigi, nova oddaja za mladostnike, nova oddaja o znanosti, nova domača igrana serija), pri čemer med večjimi igranimi projekti ob sedanjih predlogih ostaja vzpodbuda za umetniški film s tematiko prelomnih let 1990/91, ki ga v planu še ni.

Glede rednega programa smo nekatere manj odzivne oddaje nadomestili z novimi, ki bodo bolj prilagojene sodobnemu gledalcu. V športnem programu bomo izpeljali dva presežka in sicer zimske olimpijske igre in svetovno prvenstvo v nogometu. V naših športnih programih imajo osrednje mesto slovenski športniki in njihovi dosežki. Lokalne volitve so v naslednjem letu največji izziv informativnega programa, ob tem pa ostaja glavni cilj povrniti večjo odzivnost gledalcev osrednjega dnevnika, ki bo deležen prenove in ohranitev primata Odmevov. Razvedrilni program bo po obsegu nekoliko okrnjen, pri čemer bo ohranil vse nosilne oddaje iz večernega programskega časa. Za jesen naslednje leto načrtujemo postaviti prime time oddajo »Igra zvezd«, ki je plod ustvarjalcev TV Slovenija. V letu 2010 bo priložnost za dodatno profiliranje parlamentarnega programa, ki bo z urejeno shemo bližje gledalcem.

Okrepjeno sodelovanje s televizijskim delom naših regionalnih centrov v Mariboru in Kopru bomo v letu 2010 še nadgradili v smislu produkcije programov za TVS. Oba centra zavzeto sledita potrebam gledalcev in kljub omejenim sredstvom prenavljata večji del oddaj. Pri vlogi kolektivnega dopisnika pa občasno prihaja do nerazumnih težav, ko npr. v Kopru niso pokrili aktualnih novinarskih tem za informativni program, kar je v letu 2010 potrebno preseči.

In na koncu, pa ne nazadnje še bistvena novost. Ob prihodu na digitalno oddajanje za naslednje leto načrtujemo nov specializiran digitalni kanal, ki bo ponujal otroško mladinske in kulturno umetniške vsebine in bo na začetku oddajal poskusno. Ob ugodnem razvoju dogodkov mu bo sledil še športni in informativni. Za doseg tega cilja bo potrebna sprememba trenutne zakonodaje, pa tudi zagotovitev tehnoloških, kadrovskih in finančnih sredstev, je v predlog PPN zapisal direktor televizije Slovenija Jože Možina.

Seveda so v predlogu PPN opisi bolj podrobni in jih ni moč strniti v prispevku v Kričacu, saj smo tokrat izpustili tako načrte regionalnih centrov kot tudi skupnih dejavnosti, oddajnikov in zvez in vseh drugih, ki tako ali drugače soustvarjajo podobo RTV Slovenija.

Ustvarjalci in opazovalci, predstavljam vam K5.

"Pa kaj bi ti rada, to se ja ne da, ne v tej hiši, to ja ni mogoče, ma veš kok je to za-komplicirano, pa sej smo že probal marsikaj, pa ni šlo skoz, pa šefi niso za, pa večina ljudi je nesposobnih, pa zakon nam ne dopušča, pa ministrica je proti nam, ma nismo mi zreli za to, pa nimamo tehnike, si neumna, že tko mamo preveč dela, pa za tako slabo plačo, saj smo videli, kdo je zraven, to ziher ne bo nikamor pripeljal, itak je brez veze, pa zakaj bi jaz, če drugi tud ne, pa saj veš, kaj se ti je zgodilo, ko si poskušala kaj spremenit, ..."

Minulih nekaj tednov, pravzaprav že kar nekaj mesecev, se ob svojih rednih delovnih zadolžitvah, med katere sodi tudi zasnova novih tematskih digitalnih kanalov, ukvarjam s projektom, ki se mu uradno reče Laboratorij za programski in programsko-tehnični razvoj ter Kreativni studio za razvoj novih formatov in oddaj. Zapletenejšega naslova si verjetno skoraj ne bi mogli izmisliti, zato ga, sodelujoči v njem, ljubkovalno imenujemo po njegovi administrativni oznaki. K5. "Če je K2 drugi najvišji vrh na svetu, je K5 ravno tako lahko nekaj vrh-ovnega, vrh-unskega", smo si razložili, ne da bi vedeli, da nismo daleč od resnice.

Wikipedia tej kombinaciji črke in številke sicer pripisuje različne pomena, mnogi od njih so povezani z vojaško terminologijo, pa s surfersko trgovino v San Diegu in seks klubom v Pragi; K5 pa je tudi – ne boste verjeli – v resnici vrh. Sicer šele enajsti na svetu, a biti enajsti na svetu tudi ni od muh, kajne? Na K5, bolj znan pod imenom Gašerburm ali Skriti vrh, so med prvimi seveda stopili tudi Slovenci; Neje Zaplotnik je tam leta 1977 skupaj z Andrejem Štremfljem uspešno prepezel prvenstveno smer.

Pa se spustimo z vrhov sveta v nižine, kjer je doma naš K5. Gre za projekt, ki je bil predlagan s strani Izobraževalnega središča in potrjen s strani Nadzornega sveta RTV Slovenija za financiranje iz razvojnih sredstev. V sebi nosi neskromno željo zbuditi kreativne potencialne v hiši in se na ta način oborožiti z arsenalom za težke čase, ki čakajo javno radiotelevizijski servis. Javni radioteleviziji namreč nista naklonjeni ne evropska, ne domača politika, strokovna javnost je ob spremembah, s katerimi se medij sooča, večinoma nemočna, družbeni

trendi pa tudi ne ravno navdušujoči in navdihujoči.

Predvsem televizija trenutno doživlja dramatične spremembe, od konvergence medijev, spremenjenih gledalskih potreb in navad, do tehnoloških inovacij. Še niti zares se nismo spopadli s HD tehnologijo in vsem, kar prinaša, že trka na vrata 3 D televizija; multimedijskega pristopa in sinergije, ki iz tega izvira, še ne znamo izkoristiti v pravi meri. Dejstvo je, da vsebinske spremembe niso nikjer sledile možnostim, ki jih omogoča tehnologija. Tako opevana interaktivnost je tudi v najbolj razvitih okoljih zaenkrat omejena na eksperimentalne in razmeroma redke poskuse. Največja pozornost je zato v projektu K5 namenjena iskanju novih oblik pripovedovanja, novih formatov oddaj, ki so bližje gledalcu današnjega dne. To je še posebej pomembno, ker v zadnjih letih nismo bili najbolj uspešni pri iskanju novih programskih oblik, tudi produkcijsko se nismo najbolje prilagodili razvoju, še več – v mnogih primerih ne dosegamo standardov iz preteklosti. A to je posebna tema za v kakšno drugo zgodbo.

Minulih nekaj tednov je potrdilo, da je K5 res projekt z velikimi možnostmi in priložnostmi, pa tudi vsaj toliko pastmi in ovirami. Na papirju je pogosto vse videti enostavno, besede so modre in cilji visoko postavljeni. Kako jih doseči, pa je skrivnost, ki se skriva v podrobnostih. S hudičem ali brez njega. Kako doseči vrh(unsko) ob ne najboljših medsebojnih odnosih, ob padanju profesionalnih standardov, ob finančnih in tehničnih zadregah, podcenjenosti strokovnega dela in odsotnosti pozitivno naravnane vrednotenja. Kako preseči uravnalovko, kako poskrbeti za korektno nagrajevanje kvalitetnega dela

Predloge in pobude za nove oddaje, multimedijske projekte ali vaše želje za sodelovanje še vedno sprejemamo na naslovu **kreativni.studio@rtvslo.si**, kjer boste tudi dobili vse podatke o kriterijih za izbor idejnih predlogov v nadaljnji razvoj ter o postopkih dela v okviru projekta K5.

V kratkem bomo vzpostavili tudi intranetno spletno stran, na kateri bodo na voljo vse informacije o poteku projekta, aktualnih oblikah izobraževanja ter povezave do gradiv in posnetkov z izobraževalnih delavnic.

vseh vrst in oblik, kako doseči prepoznanje ustvarjalnih presežkov v pravem pomenu besede. Kako spremeniti v zadnjem času vedno prisotnejšo filozofijo, da se spoznamo vsi na vse, kar je pravzaprav enako, kot da se nihče zares ne spozna na nič prav posebej. Torej, kako lepo zveneče zapisane besede spremeniti v uspešno prakso?

Eden od odgovorov na zastavljena vprašanja je ravno v prepoznavanju in spoznavanju dobrih praks. Večinoma jih najdemo v tujih logih. Nekaj takih smo v okviru projekta K5 spoznavali v sredini septembra, ko smo gostili tri direktorje tematskih kanalov iz nizozemske, poljske in finske javne televizije. O vsebini kaj več kdaj v prihodnje. Visoka udeležba na seminarju, aplavzi ob koncu prezentacij in poznejši odzivi pa so pokazali, da je zanimanje za razvoj medija veliko tudi znotraj naše hiše. Navdušenje ob iskanju novih rešitev in idej na praktičnem delu izobraževanja v obliki delavnice, ki ga izpričujejo tudi fotografije, kaže, da se zavedamo potrebnosti sprememb, si jih želimo in smo zanje pripravljeni tudi kaj narediti.

K5 ponuja kar nekaj priložnosti za to. O konkretnih rezultatih bomo poročali sproti, že zdaj pa lahko potrdimo, da je na naslov Kreativnega studia (ki predstavlja največji del projekta) prispelo že več kot 70 idejnih predlogov za nove formate oziroma oddaje. Ker skušamo vzpostaviti osnovne mehanizme za transparentno in učinkovito delovanje v okviru projekta in postaviti razvidne kriterije za izbor idejnih predlogov za nadaljni razvoj, se srečujemo tudi z mnogimi porodnimi krči. Osnutek Pravilnika o načinu delovanja razvojnega projekta K5 je pripravljen in čaka na potrditev. Največ dilem je povezanih s področji, ki doslej niso bila vrednotena (kot na primer avtorstvo oz. odkup formata oddaje), nemalo vprašanj pa se zastavlja tudi glede vrednote-

Razvojni projekt K-5 vodi Janez Lombergar, sestavljajo pa ga naslednji med seboj vsebinsko in izvedbeno tesno povezani podprojekti:

- Kreativni studio za razvoj avdiovizualnih vsebin in formatov oddaj s posebnim poudarkom na oddajah za nove tematske digitalne kanale RTV (vodja Neli Vozelj)
- Laboratorij za vsebinske programske raziskave ter razvoj metodologije posredovanja vsebin specifičnim ciljnim publikam (vodja Martina Peštaj)
- Laboratorij za tehnično-produkcijski razvoj TV oddaj s posebnim poudarkom na produkciji HDTV (vodja Janez Strojjan)
- Laboratorij za analizo in razvoj kakovosti oddaj (vodja Hanka Kastelicova)

nja redno zaposlenih sodelavcev. Diskriminatorno bi jih bilo namreč izključiti iz projekta oziroma pričakovati, da za razliko od drugih delajo brez plačila. Tako ravnanje bi bilo neprofesionalno in ne bi prineslo zelenih rezultatov.

Uspešna uresničitev ciljev projekta lahko zaradi vsega navedenega v pravem pomenu polno zaživi šele ob odločni in nedvoumni podpori vodstva, pa tudi v iskanju povezav z drugimi procesi prenove, ki trenutno potekajo v hiši. Predpogoj, da se lepe namere in navedeni cilji lahko udejanijo v praksi, pa je tudi v tem, da kot eno od osnovnih prvin delovanja postavimo sodelovanje in ne izključevanje, kritiko in ne kritikantstvo, da se zavemo dejstva, da je skrivnost uspeha le v spoštovanju dela in časa vsakega posameznika, seveda vrednotenega na podlagi jasno postavljenih kriterijev za presojo in zavedajoč se, kaj je v interesu te hiše oziroma javne radiotelevizije nasploh.

Projekt K5 nedvomno predstavlja odlično in edinstveno priložnost

za kakovostno pripravo oddaj ob strokovni podpori internih in eksternih strokovnjakov. Med najpomembnejšimi cilji projekta sta namreč tudi izobraževanje in razvoj ključnih kadrov, torej prenos znanja s strani izkušenih strokovnjakov na mlade perspektivne sodelavce, ki so polni ustvarjalnih idej, a se pri realizaciji le-teh pogosto soočajo s številnimi preprekami velikega in pogosto rigidnega sistema. Vzpostavitev profesionalnih standardov dela, ustreznih postopkov pri razvoju, pripravah in realizaciji različnih vrst oddaj, uvedbi novih formatov, definiranje principov in metode analize oddaj, kakovostnega vrednotenja, uvajanje tehnoloških inovacij, spodbujanje ustvarjalnosti in iskanje povezav in partnerstev v slovenskem prostoru, vse to predstavlja velik izziv, hkrati pa tudi veliko odgovornost za vodje projektov znotraj K5. Tudi ti že skoraj leto dni, intenzivno pa v zadnjih nekaj mesecih, ob svojem rednem delu mnogo svojega prostega časa posvečamo vzpostavitvi pogojev za uspešno delovanje v okviru projekta K5. Ob nas pa še cela kopica kolegov, ki verjamejo, da je nujno delovati in iskati rešitve na zastavljena vprašanja.

Naj se ob koncu vrnem k uvodu mojega pisanja, ki vsebuje le nekaj pogosto slišanih in v tej hiši vsem dobro znanih stavkov, ki pa me nikoli niso ne zadovoljili, ne prepričali. Ne pravim, da se vse da, niti, da je vse mogoče, saj so me življenjske izkušnje naučile, da so včasih okoliščine močnejše od naše volje, znanja in pripravljenosti na spremembe. Trdim pa, da je potrebno poskusiti. Nekateri bodo vedno iskali in tudi našli razloge, zakaj nečesa ne morejo (ali pa ne želijo) storiti. Verjamem pa, da večina v sebi skriva mnogo neizkoriščenih potencialov, ki bi lahko v povezavi z drugimi in ob strokovni podpori našli pot na plano. Zakaj že tega ne bi naredili?

Dobrodošli v (na) K5!

TV Koper – Capodistria na satelitu

Satelitsko oddajanje programov TV Koper-Capodistria na transponderju RTV Slovenija (Eutelsatov satelit Hotbird, 13° vzhodno, frekvenca 12.303 MHz, vertikalna polarizacija), se je ponovno pričelo 30. julija 2009. Prenos je na isti frekvenci kot v času, ko so se programi na satelitu eksperimentalno predvajali.

Satelitsko oddajanje financira Italijanska Unija s sredstvi, ki jih italijanska država namenja za Italijansko narodno skupnost na Hrvaškem in v Sloveniji. Italijanska Unija in RTV Slovenija sta podpisala pismo o namerah v katerem izražata svoj interes in namero, da bosta tudi v bodoče podpirala razvoj RTV programov za italijansko narodno skupnost.

V naslednjih letih bo TV Koper-Capodistria ekskluzivno koristila televizijski satelitski kanal 24 ur dnevno. Gre za pomemben mejnik v oddajanju italijanskega programa TV Koper-Capodistria, ki zagotavlja pogoje za uveljavitev in razvoj njegovega informativnega in kulturnega pomena do celotne italijanske narodne skupnosti v Sloveniji in na Hrvaškem ter do vseh gledalcev v širši regiji, v Italiji in drugod, ki so že izrazili svojo naklonjenost programu kopske televizije.

Na satelitu je možno spremljati večji del programov TV Koper-Capodistria, predvsem oddaje lastne in prevzete produkcije za katere so zagotovljene pravice za satelitsko oddajanje. Kodirani so predvsem prenosi športnih tekmovanj in del igranega programa. V oddajnem času, ko ni televizijskega programa, se preko satelita predvaja program Radia Capodistria. Gre za dodatno in dopolnilno programsko ponudbo, ki bo v bodoče obogatena s novimi, predvsem multimedijskimi vsebinami.

Antonio Rocco
Pomočnik generalnega direktorja za
RA in TV za avtohtono italijansko
narodno skupnost

zahvala

Ob smrti moje mame se iskreno zahvaljujem sodelavcem za izraženo podporo v času njene bolezni ter vsem za izrečene besede tolažbe in cvetje na njeni zadnji poti.

Alenka Kovačič

Aktualen, kredibilen, izviren in kakovosten – Val 202, zmagovalec raziskave »TRUSTED BRAND«

Drugi program Radia Slovenija, Val 202 je po podatkih NRB – Nacionalne raziskave branosti najbolj poslušan radijski program v Sloveniji, za zmagovalca med radijskimi postajami pa so ga razglasili tudi bralci revije Reader's Digest.

Kredibilnost je ena temeljnih vrednot Vala 202 in zanjo se novinarji in drugi ustvarjalci programskih vsebin trudijo vsak dan. Zaupanje poslušalcev ni nekaj, kar bi se dalo kupiti, zato je tudi to priznanje, ki so ga izkazali potrošniki, še ena potrditev prave programske poti. Kredibilnosti ni mogoče doseči brez življenjskosti, življenjskosti ne brez sodobnosti in sodobnosti ne brez raznovrstnosti. Val 202 v srži oporeka pregovorom, da je molk zlato, da modri molčijo in da zagnjeni v molk devetim odgovorijo. Val 202 je raje deseti brat, rade volje je glas vpijočega v puščavi in – najraje – dobro blago, ki se samo hvali.

Val 202 je pravzaprav tisti, ki pride na dom, v avtomobilu je naš sogovornik, z glasbo nas spremlja povsod. V oddajah, kot so Vročni mikrofoni, Kje pa vas čevlji žuli?, Nedeljski gost, Petkova centrifuga in mnogih drugih, je moč zaznati podobo življenja vsakega posameznika. V programu je pozornost namenjena velikim športnim dogodkom in rekreativnim prireditvam, velikim glasbenim koncertom in koncertom še ne uveljavljenih avtorjev, velikim političnim temam in drobnim težavam Slovencev.

poslušali, poiščete na spletni strani www.rtvsllo.si/val202 in spoznate, kako deluje podcast; tako se bo vaš radio kar najbolje prilegal vašemu urniku.

Podelitve najboljšim v najlepših dvoranah

Mirko Štular prevzema priznanje

Blagovno znamko Val 202 so gradili skupaj – avtorji in poslušalci. In kot zagotavljajo v uredništvu, bo tudi v prihodnje tako. Prostor v etru Vala 202 bodo našle mnoge vsebine, glasbeni uredniki pa bodo iskali novo, kakovostno glasbo in pomagali dobrim domačim avtorjem priti do poslušalcev. Čeprav je bilo pogosto slišati, da bo internet prevzel primat v medijskem prostoru, pa prav praksa Vala 202 dokazuje, da so sinergijski učinki obeh medijev lahko odlični. Tako lahko vse, kar ste zamudili ali manj pozorno

Prišli - Odšli

ODŠLI V SEPTEMBRU 2009

PPE TV SLOVENIJA

DANIJELE ČAKŠ – urednik scenarist

BLAŽ POTOKAR – asistent TV in filmskega snemalca

NELI MARJETA KAPUS – vodja službe II

PPE RADIO SLOVENIJA

MARIJA PAPLER – tajnica v poročilih

TOMAŽ SIMON – urednik oddaj

NASTJA CAJHEN – tutistka

KOMERCIJALNA SLUŽBA

JOŽE VOLČINI – kurir

PRIŠLI V SEPTEMBRU 2009

PPE RADIO SLOVENIJA

IZTOK HRASTNIK – solist radijskega simfoničnega orkestra

MATEJ JEVNIŠEK – glasbeni urednik voditelj

ANDREJA VITA MULEJ – tutistka

VODSTVO JZ RTV SLOVENIJA

ELIZABETA LEBAR BALAŽIČ – strokovna sodelavka za upravno pravno zadevo

Boris Ljubič

Boris Ljubič izhaja iz Maribora, kamor so se starši preselili, ko je imel dve leti, rojen pa je bil v Brežicah. Že v gimnazijskih letih je pisal v razne športne časopise in revije o športnih tekmovanjih in tekmovalcih. Na Radiu Ljubljana je bila v športnem uredništvu leta 1971 avdicija za mlade športne novinarje. Na njej so izbrali osem kandidatov, ki so začeli honorarno delati.

V delovni opremi v Planici leta 1983.

Avdicija je vključevala preizkus od govornega znanja do praktičnih veščin. Potekala je v treh delih, najprej pogovor z vprašanji o zgodovini športa, nato še mikrofonski in terenski preizkus. »Leta 1972 sem začel honorarno sodelovati z Radiem, novembra pa sem bil že redno zaposlen. Sem zagotovo eden izmed redkih, ki je vso delovno dobo preživel v isti delovni sobi, le pohištvo so zamenjali«, hudomušno pripominja. Samo z Rajkom Dolinškom sva ostala od tistih osmih sodelavcev v športnem uredništvu. Imel sem to srečo, da je bil moj mentor Stane Urek, tedanji urednik, ki me je usmerjal in da sem prišel v redakcijo, v kateri je bila peterica tako rekoč neprekosljivih – to so bili Stane Urek, Franci Pavšer, Mirko Strehovec, Franek Trefalt in Ivo Bajec. V uredništvu smo vedno iskali nove izzive. Kot prvi smo poročali s Triglava, pa iz motornega in jadralnega letala, iz balona, Rajko je celo skočil s padalom in neposredno poročal o svojih doživetjih.«

Po gimnaziji v Mariboru je Boris v Ljubljani na filozofski fakulteti študiral angleščino in italijanščino, jeziki so bili vedno njegova strast, pasivno obvlada tudi nemščino in francoščino, kar mu je pri poklicu zelo koristilo. »Sprva sem pripravljaval prispevke, ki niso bili povsem športni, recimo poročanje s pohoda Ob žici okupirane Ljubljane, ko sem opravil pogovor s pionirčki iz Črnuč. To je bil sploh moj prvi prispevek na radiu, ki je bil objavljen v osrednjih poročilih ob petnajstih. Sledila so poročanja s Kmečke ohceti, o vesoljskih podvigih, spoznavanje arhivskih posnetkov. V športnem uredništvu smo tedaj vsi delali skoraj vse. Šele v naslednjih letih se je začela specializacija po panogah. Najprej sem pokrival smučarske teke, pozneje pa kolesarstvo, atletiko, alpsko smučanje, gimnastiko, strelstvo. Na začetku sem spremljal manjša tekmovanja, nato pa republiška, državna, evropska in svetovna prvenstva ter kot vrhunec olimpijske igre. Prehodil sem pot od pripravnika do novinarja in urednika. Začel sem spoznavati specifikko radia, ki je v tem, da si vedno najhitrejši, torej prvi. To sem tudi skušal uveljavljati na terenu, tam lahko namreč hitro posnameš izjavo, kar pa nima učinka, če izjave ne pošlješ pravočasno na radio in je nato tudi objavljena. Na uvodnih olimpijskih igrah, ki sem jih spremljal, sem bil v glavnem zadolžen za izjave. Spomnim se, da sem v Seulu od dvanajstih dobitnikov medalj, ki so jih prejeli jugoslovanski športniki, kar od devetih nosilcev dobil izjavo prvi, četudi je bila tam celotna ekipa Jugoslovanske radiotelevizije. To so bile izjave, ekskluzivno za Radio Ljubljana.«

Olimpijske igre – največji izziv za športnega novinarja

V sedemdesetih in osemdesetih letih je bilo zelo težko priti do največjih svetovnih športnikov. »K nam niso prihajali, mi pa nismo

Čestitke športnici leta Matej Svet leta 1988.

3. Novinarsko prvenstvo v kolesarstvu leta 1976. Od leve Stane Droljč, Boris, Rajko Dolinšek in «trener» Franci Pavšer.

potovali v tujino. Na olimpijskih igrah leta 1976 v Montrealu sem se pogovarjal z največjimi svetovnimi asi, med drugim z ruskim košarkarjem Vladimirjem Tkačenkom. Moral sem stopiti na stol, saj je bil visok dvestodvajset centimetrov. Srečanja so bila tedaj še možna, kasneje pa je vse skupaj postajalo bolj nadzorovano, zlasti po tragičnih dogodkih na olimpijadi v Muenchnu. Na igrah so naredili dve coni, bivalno in mednarodno, v prvo ni bilo moč priti, stiki so bili mogoči le v drugi. Leta 1972 je imel Radio Ljubljana prvič kompletno samostojno ekipo za pokrivanje vseh olimpijskih programov. Enako je bilo štiri leta pozneje in potem skoraj na vseh olimpijskih igrah. Tako je bilo tudi v Montrealu, ki je bil moj olimpijski krst.»

Od olimpijskih iger so Borisu ostale najbolj v spominu tiste iz leta 1984 v Sarajevu, ker so bile na domačem terenu. »Vse je bilo odlično organizirano, tam je bilo veliko slovenskih organizatorjev in jasno, tudi olimpijcev. Poleg Radia Ljubljana sta imela poročevalca tudi Radio Koper in Maribor. Vzdušje je bilo res fantastično. Dobra je bila olimpijada v Sydneyju leta 2000. Bila je v krasnem okolju. Avstralija mi je bila zelo všeč, pa tudi njeni ljudje. Po športni plati so bile izjemne igre leta 1994 v Lillehammerju na Norveškem. Fascinantno je bilo gledati Norvežane in njihovo dožemanje športa. Cele družine so bile na prizoriščih. S seboj so prinesle hrano, tople napitke in debela oblačila. Temperatura je bila skoraj ves čas okoli minus dvajset stopinj. Tudi Moskva za železno zaveso je bila nekaj posebnega, pa Calgary, medtem ko mi ni ostal v najboljšem spominu Nagano. Skoraj dva tedna je bilo slabo breme. Tekme so odpadale ali bile preložene in nič se ni dogajalo. Reporter pa mora ves čas nekaj govoriti, ko poroča, vedno mora imeti pripravljeno več, kot pa pove.

»Žal mi je bilo za Matejo Svet.«

Boris Ljubič je najbolj znan kot poročevalec s tekem ženskega alpskega smučanja. V začetnih letih poročanja je bil Boris asistent Franciju Pavšerju na moških smučarskih tekmah. To je bilo v času, ko so se vzpenjali Bojan Križaj, Boris Strel, Jože Kuralt, Jure Franko, Tomaž Cerkovnik in drugi. »Ker je bilo dela ogromno, mi je Pavšer dejal, da bi jaz pokrival žensko alpsko smučanje.« Generacija Mateje Svet je veliko dosegla. Žal se je Mateja po mojem mnenju

poslovala od tekmovanj mnogo prezgodaj, pri rosnih dvaindvajsetih letih, kar je tudi oznanila na našem radiu.« Moram pa reči, da sem smučarstvo spremljal že prej. Kot edini slovenski novinar sem poročal z mladinskega evropskega prvenstva leta 1975 v Mayerhofnu v Avstriji, ko je Bojan Križaj postal mladinski evropski prvak v slalomu, kar je pomenilo začetek vzpona alpskega smučanja pri nas. Domala pol leta sem spremljal smučarstvo, poleti pa izmenjaje atletiko in kolesarstvo. Na terenu sem bil tudi do sto petdeset dni na leto. Za alpsko smučanje je tedaj vladala prava evforija. S sponzorji ni bilo težav, saj smo se z uspehi v smučarstvu potrjevali v tedanji državi. Za nas radijce pa ni bilo ravno lahko, ker smo potovali s starimi stoenkami, ki so se kvarile, a smo vseeno vedno prišli na cilj.« Nekoč je bila predvidena smučarska tekma v Nemčiji, ki je bila na hitro prestavljena v Aroso v Švici. »Popoldne, ko sem to izvedel, sem moral na hitro organizirati avto in priskrbeti denar. Z asistentko Janjo Erjavec sem vozil celo noč. Krenila sva ob osmi uri zvečer, po desetih urah vožnje sva prispela na cilj, ob desetih pa sem že začel s prenosom. Tedaj je bilo vse skupaj lažje, saj smo bili mlajši in dovolj je bilo adrenalina. Ne vem pa, če bi se to izšlo dandanes. Pozimi so bile vožnje po zaledenelih cestah težavne, ves čas je bilo treba natikati ali snemati verige, delovno orodje je bila lopata za kidanje snega.«

Ob potresu drugo rojstvo

Leta 1976 je bila zaradi pomanjkanja denarja odpovedana ena etapa dirke Alpe Jadran v Italiji. »Tedaj bi morali prespati v Huminu, dejansko pa smo bili nastanjeni v Lignanu, stopetdeset kilometrov južneje. Šestega maja je močan potres do tal porušil hotel na vrhu griča v Huminu, kjer bi morali tisto noč prespati. Lahko rečem, da sem se tedaj drugič rodil. S kolegoma z Dnevnika, novinarjem Jožetom Pogačnikom in fotoreporterjem Nacetom Biziljem smo se že ponoči odpravili v epicenter, v Buio. Po ogledu prizorišča smo oddrveli proti domu, sam pa sem se z mejnega prehoda prvi javil za Radio Ljubljana in poročal o potresu. Pozneje je tja prispela naša posebna radijska ekipa.«

Veliko je bilo tudi letalskih prevozov. Najbolj naporna so bila potovanja na oddaljene celine, v Azijo, Avstralijo in obe Ameriki, pa tudi v Evropi je bilo večkrat pestro. »Leta 1982 bi moral biti finale svetovnega pokala v Kranjski gori, pa je odpadel in je bil prestavljen v švicarski Laax. Smučarji so s čarterskim letom iz Borovca v Bolgariji, s postankom v Ljubljani, poleteli v Švico in jaz z njimi. Ker je bila tekma na višini prek dva tisoč metrov, sem lahko poročal samo prek navadne telefonske zveze, kabel pa so potegnili z bližnje žičnice. Na sneg sem položil bundo, vzela beležnico s podatki, orientacija pa mi je bil samo semafor v cilju. Ob tem se rad spomnim Staneta Ureka, ki me je opozarjal, da je treba vedno imeti v žepu navadni svinčnik. Kajti, ko sneži ali dežuje, vlaga zbršne pisavo kemičnega svinčnika, ne pa navadnega.«

Veliko si je Boris med poročanjem pomagal s svojim arhivom, saj ga je ves čas dopolnjeval. »Sicer pa so mi na terenu pomagali asistenti. Zapisovali so si podatke o dirkah. Z Marjanom Fortinom sva pred leti iz Švice poročala iz prostora, kjer so imeli sodniki merilne naprave, ki so kazale čas voženj. Dirka je potekala za mojim hrbtom, zato sem jo lahko spremljal edinole prek časomerilcev. Tudi ob prvi zmagi Mateje Svet v Visokih Tatrah sem bil vezan zgolj na semafor, zato je včasih prišlo tudi do zamude pri objavi rezultatov. Na radiu pa je med poročanjem lahko sekunda pavze cela večnost.«

S smučarkami pogovori o marsičem »S smučarkami, trenerji in drugimi spremljevalci smo se reporterji pogovarjali tudi o drugih stvareh, ne le o smučanju. Tako smo lažje dobili celovit vpogled v njihovo življenje. Spremljal sem pet generacij, ki so se prelivale ena v drugo. Spremljal sem tekmovalno pot številnih naših smučark od Mateje Svet, Veronike Šarec, Urške Horvat, Špele Pretnar, Katje Koren, Alenke Dovžan, Mojce Suhadolc, Tine Maze, v zgodnjih letih še Nuše Tome, Anje Zavadlav, Bojane Dornig, Metke Jerman, Andreje Leskovšek, s katerimi sem začel spremljati ženske tekme. Ko se staraš, je generacijska razlika večja, vendar moram reči, da z nobeno generacijo nisem imel težav, da ne bi vzpostavil stika z njo. Smučarke so tudi veliko potovale in spoznavale svet, ob uspehih pa so se znale tudi poveseliti. Spominjam se prve zmage Mateje Svet, ki smo jo proslavili s torto v hotelski diskoteki, zapel ji je Pero Lovšin. Tudi z njim sem bil večkrat skupaj na tekmah, tedaj ko je poročal za časopis Delo. Novinarji smo si namreč medsebojno pomagali. Novinarski kolega je denimo pripeljal sogovornika ali smučarko v kabino, ker sem sam neposredno prenašal tekmo. Tudi Lovšin mi je večkrat pomagal, hkrati pa si je tudi zapisal izjavo. Z domačimi športniki smo potovali skupaj kot karavana. Bivali smo v istih hotelih, s smučarji smo imeli stalne stike, pa z njihovimi serviserji in spremljajočo ekipo. To je bilo zelo pomembno, saj smo tako pridobili zakulisne informacije, ki so zelo koristile našemu delu.

Spoznavanje na videz malih športov

Borisov opus je izjemen. Poročal je s sedmih letnih in sedmih zimskih olimpijskih iger, z dvanajstih svetovnih prvenstev v alpskem smučanju in s triindvajsetih v kolesarskih. Pokrival je številne olimpijske športe. »Prav na olimpijskih igrah smo poročali o športih, ki smo jih po krivici označevali za 'male športe'. Spoznali smo športnike, ki niso bili v medijskem soju, so pa bili povsem odprti in sproščeni. Tako mi je Samo Medved, ki je bil povsem blizu medalji, povedal marsikaj o lokostrelstvu. V pogovorih z njim sem

Radijski prenos iz jadralnega letala v Lescah leta 1994.

lažje spoznal ta šport in o njem poročal. Na petih olimpijskih igrah sem spremljal strelca Rajmonda Debevca in se z njim veliko pogovarjal. V Lozani je Lojze Kolman na evropskem prvenstvu dobil medaljo po dvajsetih letih suše v naši gimnastiki. Atletiko je izjemno težko pokrivati. Veliko je števil in disciplin, ki večkrat istočasno potekajo. Pozoren moraš biti na vse, če sam pokrivaš te dogodke. V Jugoslaviji so bili v ospredju športi, ki jih nismo poznali, na primer rokoborba v prostem slogu ali pa kanu na mirnih vodah. Pa vendar je tedanja država prav v teh disciplinah prejela vrsto kolajn.«

Boris Ljubič je prejel najvišje priznanje mednarodne smučarske zveze FIS za življenjsko delo, zlati mikrofonski Mirka Strehovca ter priznanja kolesarske, smučarske in gimnastične zveze Slovenije. »Priznanja laskajo, pomenijo, da delo ni šlo v prazno. Imel sem srečo, da sem počel tisto, kar me je resnično veselilo. Če bi se še enkrat rodil, je vprašanje, če bi dobil enako priložnost kot sem jo pred skoraj štirimi desetletji na Radiu Ljubljana. Žal pa mi je, da nisem dočkal novega radijskega doma. Bil sem na položitvi temeljnega kamna, ki je bil dolgo časa na ogled v radijski avli. Če bi denar, ki smo ga porabili za posodabljanje radijske hiše, namenili za novogradnjo, bi najbrž imeli že novo palačo.

Ker sem bil v karieri veliko zdoma, mi je veliko pomagalo, da je bila žena novinarka in je to lažje razumela. Kadar pa sem bil doma, sem vedno skušal v čim večji meri svoj čas posvetiti družini. Otroka sem rad peljal po kakšni meni poznani poti, da sta si lahko ogledala svet. V času skorajšnje upokojitve pa mi bodo tri vnukinje zago-tovo krajšale čas.«

Šola pod fašizmom

ZGODOVINA KOT SPOMIN

Med pripravami na snemanje dokumentarnega filma »Šola pod fašizmom« nisem še nikoli doživel tako spontane in množične pripravljenosti ljudi – predvsem starejših, tistih rojenih okrog leta 1920 – da kar najbolje prispevajo k ustvarjanju dokumentarca.

Seveda se je to dogajalo med primorskimi ljudmi, ki so sami doživeli genocidne strahote italijanskega fašizma.

SPOMIN NA ZGODOVINO

Ko sem prebral vse dostopne zapise in dokumente – od »Primorskega upora fašizmu 1920–1941« odličnih zgodovinarok dr. Milice Kacin Wohinz in dr. Marte Verginelli pa do osebnih zapiskov Ivana iz Prešnice, tudi vredne objave – sem med obiskih pri »navadnih« ljudeh širom Primorske, od Koprca do Tolmina, od Postojne do Benečije,

»Šola pod fašizmom«

dokumentarno-igrani film
Scenarij Jadran Sterle
Snemalec Milorad Čadež
Montažer Aleš Dolinar
Režiser Božo Grlj

naletel na takšne osebnoizpovedne zgodbe, ki bi si zaslužile najmanj serijo pričevanj obdobja pod fašizmom, ko je italijanska fašistična država 'obsodila' slovenski narod na iztrebljenje. Tako kot nacisti Jude, Rome,

Slovane....In čeprav je kar nekaj novinarskih kolegov in kolegic že ustvarilo dokumentarne filme o fašizmu (D.Makuc, M.Muženič, F.Dorin, itd.), so bila pričevanja o tem, kaj se je dogajalo z otroki v vrtcih, osnovnih šolah v času fašizma na slovenskih tleh, srhljivo filmična. O tej temni strani evropske zgodovine pa je bilo narejenega še premalo – le malo pričevanj o šolskem sistemu fašizma se je zapisalo; morda je najbolj slikovita zbirka pričevanj v Glasilu študijskega krožka Slovenske Istre »Brazde s Trmuna«, št.10, 2005, ki ga neumorno vodi mentorica gospa nadja Rojc. Naravnost monumentalno pa je popisano življenje slovenskega Čedrmaca, tigrovca Antona Rutarja iz Čadrga, izpod peresa Mire Cencič. Seveda so o tem pisali tudi drugi – Rejčeva, Brgočeva, prikazani so predmeti in ponazoritve iz šole v muzejih v Novi Gorici, Kopru in Postojni, film v dokumentarni obliki pa je tokrat zaoral dokumentarno ledino, ki se bo s skorajšnjih odhodom nekdanjih učenk in

učencev za vedno zrasla v pričevanjskem spominu in zgodovini.

Zato je bilo snemanje tega dokumentarca kot nekakšno ponovno vstajenje Primorske – iz pozabe in nikoli zaceljene rane. Še otroci iz Povirja so v učilnici Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani, kjer smo snemali prizore krutega kaznovanja otrok, z nenarejeno otrplostjo spremljali svoje vloge v filmu. In ko je Srečko Rože iz Lokve »oblekel« igralce/domačine v fašiste in so le-ti zakorakali pred šolo, kjer so se igrali otroci, se je marsikdo od vaščanov nehote zdrznil, ker je bil prizor še preveč prepričljiv....

Sam sem doživljal odkrivanje fašističnih zločinov med Primorci kot nekaj, o čemer kot Kraševc nisem veliko vedel. Tudi sam sem hodil v osnovno šolo na Krasu, v Sežani, a kot otrok, šolarček, nisem veliko slišal o fašistih. Morda so nas hoteli obvarovati hudih sanj in nočne more. A vem, da je bilo še hujše....

Da je bil tak izbor vsebine za dokumentarec meseca Izobraževalnega programa TV SLO več kot pravilen in potreben, so mi potrjevali številni odzivi gledalcev, kot jih v 30-tih letih dela na TV SLO še nisem doživel. Mnogi prosijo ali zahtevajo, da se film prikaže v njihovi vasi, zaselku, kjer le imajo kakšno dvoranico, zaprto dvorišče; učitelj/-ce ga hočejo prikazati otrokom pri pouku zgodovine (a mora biti predhodno vnesen v letni načrt). Nekateri prosijo za ponovitev, da ga lahko »snamejo z ekrana« za svojo video-knjžnico.

A vse to se je dogajalo in se še dogaja samo na Primorskem, kjer nasledniki fašizma še vedno stegujejo krepplje tja do Postojne, do nekdanje podarjene rapalske meje..... Tudi takrat je bila čez mejo – Slovenija. In danes so občutki podobni.....kot da nismo še samostojni.

Program za mlade PRVEGA programa Radia Slovenija na Ptuju

Uredništvo Programa za mlade je zadnje septembrsko soboto pripravil tekmovanje v toboganskem spustu. Ptujskim osnovnošolcem in voditeljema Špeli Šebenik in Maticu Jermanu se je pridružil tudi najboljši slovenski bokсар Dejan Zavec, ki zaradi poškod-

be ni mogel nastopiti v vlogi predtekmovalca, zato se je po toboganu z mikrofonom spustila Špela. Tekmovanje smo neposredno prenašali na PRVEM programu Radia Slovenija s tehnično podporo Janeza Podlesnika.

tekst in foto: **Jana Bajželj**

Špela in mikrofona uspešno prestala toboganski spust

Najboljši v toboganskem spustu z radijsko ekipo

MURA – ZLATOSREBRNA REKA

Izlet planincev RTV in Bazovice z Reke k izviru Mure

Kmalu po sestopu z avtobusa v avstrijski pokrajini Lungau, na poti od parkirišča pri Arsenhütte (cca 1300m), se je v rečni strugi mlade Mure zlato zasvetila ploščata skala. Od tedaj naprej so oči devetnajstih pohodnikov naših in reških planincev neprestano iskale svetlikajoče minerale v vodi, ki ji v naši panonski Sloveniji ne vidimo niti dna. Velika Mura (od izvira pa do izliva v Dravo meri 465 km), ki pri nas prestopa bregove in poplavlja, v mrtvicah pa skriva bogastvo živalskega in rastlinskega sveta (o tem smo se poučili na letošnjem zimskem izletu), je v svojem rojstnem kraju živahna, bistra in dišeča reka. Na robu največjega narodnega parka v Evropi, v Visokih turah na Avstrijskem, ima svojo dolino, po kateri sta nas vodila Branko in Metod. Najprej med macesni in smrekami kakšni dve in pol ure do Sticklerhütte (1750m), nato pa zložno čez prvi na pol podrti most na Muri med pašniki, na katerih so pasli že v 11. stoletju, in po visokogorskem močvirnem svetu proti izviru Mure (1898m). Z višin drugačnih razsežnosti kot jih poznamo v naših Alpah, se v reko z vrhov cedi voda po skalah in v slapovih od vsepovsod. Tu trdna skala premaguje vodo, ki podobno kot na Norveškem v visokogorju teče po površju in se ne skriva v podzemlju tako kot v naših apnenčastih Alpah. Na poti so se nam pridružili še radgonski pohodniki, in skupaj smo se »pasli« na bogatem borovničevju. Pisano cvetje smo zamudili, tu in tam so se pozibavale modre zvončnice in rdeče zasijale jagode jerebike in višje gor v travi še brusnice. Mura izvira izpod velike skale, ki gleda v dolino kot velika usta. Tam gor pod planinskimi vrhovi dvatisočakov, kot je na primer Weiseck (2711m) so ji nadeli ime Mura, temna, črna reka, po prvi večji vasi Muhr, skozi katero teče in k nam prinaša svojo usodo. Nekoč so v njej iskali zlato, srebro in arzen, ki so ga potrebovali beneški steklarji pri izdelavi slovitega

muranskega stekla. Konec 19. stoletja so podjetje opustili, izpiranje zlata pa ostaja le še konjiček posameznikov.

Po zvezdni noči na skupnih ležiščih v prijazni koči Sticklerhütte, smo se drugo jutro vrnili do parkirišča in se od tam po učni poti v sosednji dolini spet povzpeli, tokrat do spodnjega jezera Rotgüldensee (1716m). Učne table – samo v nemščini – so nas seznanile z rastlinjem, živalstvom in etnološkimi ter zgodovinskimi podatki o teh gorskih krajih, kočja ob spodnjem jezeru pa nas je obvarovala pred deževnim nalivom. V njej smo se tudi okrepčali. Ko so megle zagrnile vodno pravljico, smo se po asfaltni cesti spustili v dolino k avtobusu in odpeljali proti domu.

Prvi spomini na lepa doživetja s poti so po nekaj dneh spet oživeli ob ogledovanju Ivanovih, Dragovih in Brankovih fotografij na računalniškem ekranu.

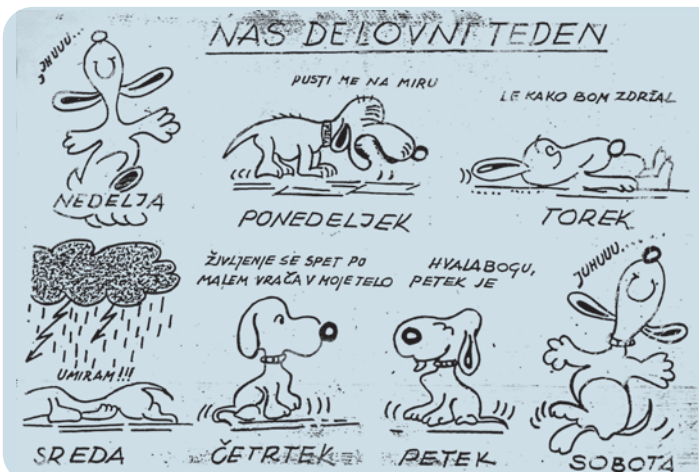
Jasna Vidakovič

		AMERIŠKI VIOLINIST UKRAJINSKEGA RODU (ISAAC)	SLOVENSKI BIOLOG IN EKOLOG (KAZIMIR)	Ž. IME (FILM: "SLADKA ...")	OKROGLA ŠTEVILKA	KASETOFON	KOVINSKI TLAKOMER	VINOGRADNIŠKI KRAJ NA KORČULI
SKOPUH								
MANJŠA JADRNIKA PREBIVALKA PIRANA								
PODJETJE, TVRDKA ODMOR V VERZU NA KONCU STOPICE						EPOHA SLAVNA PARIŠKA UNIVERZA		
POMEMBNA LUKA V LIBIJI				KRAJ NA PELJEŠCU ADAM BOHORČIČ				STANE ŽAGAR
RIMSKA BOGINJA JEZE			IT. ZNAMKA PRALNIH STROJEV ANA ERMAN					
IME PISATELJICE FERBER			IGRA S KARTAMI PRISTOJBINA					
ZDRAVA DOMAČA JED, JEŠPRENJ				BORIS KRALJ BELGIJSKI REŽISER POPPE			REKA SKOZI MÜNCHEN	ZADNJE PREDIVO (IZ ČRK RETO)
GLAVNI ŠTEVNIK			ADILF (KRAJŠE) PISATELJ FLEMING			IZVRŠNI ODBOR ORGAN VIDA		
NEMARNOST								
NAŠA NEKDANJA MANEKENKA (IME IN PRI.)								
SESTAVIL JOŽE PETELIN	IRSKA PEVKA POPEVK			ORIGINALNO IME IRSKE				

Rešitev nagradne križanke s svojim nalovom pošljite najkasneje do 05.11.2009 v uredništvo na naslov: RTV SLO, Kolodvorska 2, 1550 Ljubljana, (KRIČAČ). Izžrebani nagrajenci za pravilne rešitve dobijo: 1. nagrada: 3 kasete ali zgoščenke ZKP, 2. nagrada: 2 kaseti ali zgoščenki ZKP, 3. nagrada: 1 kasete ali zgoščenka ZKP; Rešitev prejšnje križanke: MOJCA BLAŽEJ CIREJ. Tokrat smo izžrebali: 1. NAGRADA: Iris Kozlovič, regionalni center Koper, 2. NAGRADA: Mira Černjavski, Senčica 20c, 1215 Medvode, 3. NAGRADA: Sašo Guzelj, Pod vrbami 14, 1000 Ljubljana

Kričač vabi vse tiste, ki vas kaj zanima v zvezi z delom in načrti RTV Slovenija, da vodstvu postavijo javno vprašanje in uredništvo bo pri odgovornih našlo in objavilo odgovore, v novi rubriki, **Zanima me ...** Vabljeni k soustvarjanju našega Kričača.

Šef reče zaposlenemu, ki se je vrnil z dopusta: "V službi več ne kadimo." "Kavo pa še kuhate?" vpraša zaposleni. "Tudi ne več." "Kaj pa potem delate?" je začuden.

Nov avto...

Na Radiu Maribor so v začetku oktobra 2009 tudi uradno pospremili na delo novo terensko reportažno vozilo tipa Toyota Land Cruiser - eno pomembnejših tehnoloških pridobitev v letošnjem letu. Gre za vozilo, ki je posebej prirejeno za oglašanja s terena saj premore šest metrov dolgo teleskopsko anteno, v notranjosti pa je opremljeno z najsodobnejšo tehnologijo, ki omogoča vrhunsko kakovost prenosa zvoka s terena. Nova mobilna tehnika je že bila preizkušena, in sicer septembra, ko so za program Radia Maribor in 3. program Radia Slovenija - program Ars neposredno prenašali slovesnost in koncert ob 150 letnici prenosa škofijskega sedeža iz Šent Andraža na Koroškem v Maribor. Poseben izziv pa novo tehnologijo čaka v letu 2010, ko bo Radio Maribor vsak teden opravil terensko oglašanje iz enega izmed krajev na območju slišnosti - torej, od Koroške do Prekmurja.

In še vinska zanimivost ...

Leta 2005 je bila ob 60 letnici Radia Maribor na južni strani Regionalnega RTV-centra ob pomoči mestnega viničarja mag. Toneta Zafošnika slovesno posajena vinska trta - potomka več kot 450 let stare vinske trte z mariborskega Lenta, tiste torej, ki je kot rekorderka vpisana tudi v Guinnessovo knjigo rekordov. Letos je trta, ki v uradnih občinskih zaznamih podarjenih trt nosi zaporedno številko 60 prvič podarila tudi pridelek. Devet njenih grozdov bo, kot zatrjujejo, mogoče predelati v vino, ga ustekleničiti in kot posebej dragoceno darilo ponuditi prihodnje leto - ob 65 letnici ustanovitve Radia Maribor.